

Пропозиції
до проекту Закону України
«Про внесення змін до розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення»
Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо вдосконалення
окремих питань призначення суддів, повноваження яких припинилися»
(реєстр. № 7698 від 26.08.2022 р.)*

Метою законопроекту є вирішення проблеми підвищення ефективності використання бюджетних коштів, доступу до виконання своїх обов'язків професійними суддями та зменшення кадрового дефіциту суддів.

Законопроектом пропонується призначити на посади суддів, повноваження яких припинилися у зв'язку із закінченням строку, на який їх було призначено, Президентом України за поданням Вищої ради правосуддя до суду, до якого вони були призначені (переведені) на день закінчення повноважень, крім суддів, звільнених з посади або щодо яких Вищою радою правосуддя вже внесено подання Президенту України про призначення їх на посаду судді.

При цьому зазначається, що призначення на посаду судді не звільняє суддів від необхідності проходження кваліфікаційного оцінювання на відповідність займаній посаді. Передбачається, що усі судді, призначені в порядку, запропонованому законопроектом, проходять кваліфікаційне оцінювання відповідно до чинного законодавства. Таке оцінювання залишатиметься якісним механізмом виявлення невідповідності судді займаній посаді і підставою для його звільнення.

Підтримуючи необхідність зменшення кадрового дефіциту суддів, водночас вважаємо необхідним звернути увагу на таке.

Кваліфікаційне оцінювання суддів є одним із ключових аспектів судової реформи, яка стартувала у вересні 2016 року. Його результатом мало би стати звільнення суддів, які не відповідають критеріям компетентності, доброчесності та професійної етики. Проте процес кваліфікаційного оцінювання суддів із загальновідомих причин затягнувся, і багато суддів, призначених вперше на п'ять років, у яких закінчився термін повноважень, наразі не здійснюють судочинство, утім продовжують отримувати суддівську винагороду.

Водночас, окремі судді встигли пройти оцінювання й *отримали негативний висновок ВККС, тобто вони є недоброчесними і не можуть обіймати посаду судді, але не були звільнені Вищою радою правосуддя.*

Проведення кваліфікаційного оцінювання суддів регулюється такими законодавчими актами: Конституцією України, Законом України «Про судоустрій і статус суддів» (далі – Закон) та Положенням про Порядок та методологію кваліфікаційного оцінювання, затвердженим рішенням ВККСУ № 143/зп-16 від 03.11.2016 р. (далі – Положення про кваліфікаційне оцінювання). У процесі кваліфікаційного оцінювання суддів беруть участь Вища кваліфікаційна комісія суддів України, Вища рада правосуддя, Президент України, Громадська рада доброчесності.

Кваліфікаційне оцінювання проводиться ВККСУ з метою встановлення, чи здатен суддя продовжувати здійснювати правосуддя, виконувати свої суддівські

обов'язки. Порядок і методологія оцінки кваліфікації, показники відповідності критеріям оцінки кваліфікації та методи їх встановлення були затверджені ВККСУ у згаданому Положенні про кваліфікаційне оцінювання. Такі само етапи у відборі суддів застосовуються в рамках кваліфікаційного оцінювання. Додатковою метою цього процесу є дослідження рівня професійної продуктивності та ефективності судді, а також визначення потреб у зміцненні професійного потенціалу та забезпечення підвищення довіри громадськості.

Закон містить положення, згідно з яким кваліфікаційне оцінювання суддів здійснюється на підставі *рекомендації ВККСУ та рішення ВРП*.

Кваліфікаційне оцінювання – це процедура, яка застосовується до суддів і при відборі, і, власне, при оцінюванні. Стаття 83 Закону визначає критерії кваліфікаційного оцінювання: *компетентність (професійна, особиста, соціальна тощо), професійна етика, доброчесність*. Водночас при проведенні кваліфікаційного оцінювання за критерієм професійної компетентності береться до уваги спеціалізація судді та інстанція суду, де він працює.

Вищезгадані законодавчі положення формально визначають етапи кваліфікаційного оцінювання: «екзамен» і «співбесіду». Фактично, ці два етапи передбачають: по-перше, оцінку професійних юридичних навичок і компетенцій («іспит»); по-друге, оцінку соціальних і психологічних навичок та компетенцій із додатковою оцінкою професійних навичок («співбесіда»).

Перший етап фактично включає дві окремі процедури – тести множинного вибору (МСТQ; анонімне тестування) та розгляд справи.

Другий етап включає 3 різні процедури – психологічне тестування, вивчення інформації, наданої різними третіми сторонами (правоохоронними органами, громадськістю тощо), що міститься в дос'є кандидата, а також проведення співбесіди (інтерв'ю) з кожним кандидатом за участю ГРД.

Рішення ВККСУ щодо того, чи рекомендувати конкретного кандидата на посаду, затверджується остаточно рішенням Вищої ради правосуддя, при цьому Президент України виконує фактично церемоніальну роль при призначенні суддів на посаду.

Окрім того, звертаємо увагу, що наразі триває конкурс у ВККСУ, безпосереднім завданням якої і є завершення кваліфікаційного оцінювання. За оцінками Голови Верховного Суду, на початку 2023 року Вища рада правосуддя, яка вже буде мати на цей час повноважний склад, зможе призначити 16 нових членів ВККС¹.

Тому, на нашу думку, не варто оминати такий надважливий процес, як кваліфікаційне оцінювання, під час якого визначається, чи відповідає суддя вимогам професійної й соціальної компетентності, а також чи дотримується вимог професійної етики і доброчесності.

***Дослідницька служба
Верховної Ради України***

---

¹ Вища рада правосуддя може запрацювати вже у жовтні, а ВККС у лютому. URL: <https://sud.ua/uk/news/publication/249393-vyshshiy-sovet-pravosudiya-mozhet-zarabotat-uzhe-v-oktyabre-a-vkks-vfevrale-vsevolod-knyazev>

*Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.

Додаток до Пропозицій до законопроекту
реєстр. № 7698 від 26.08.2022 р.

№	Редакція, подана суб'єктом права законодавчої ініціативи	Відповідність вимогам і нормам Конституції України, міжнародних договорів України	Пропонована редакція норми	Обґрунтування пропонованих змін	Нормативно-правові акти, що потребують приведення у відповідність до положень законопроекту або скасування
1.	<p>Закон України «Про судоустрій і статус суддів» Розділ XII «Прикінцеві та перехідні положення» ...</p> <p>17. Повноваження суддів, призначених на посаду строком на п'ять років до набрання чинності цим Законом, припиняються із закінченням строку, на який їх було призначено.</p> <p>Судді, повноваження яких припинилися у зв'язку із закінченням строку, на який їх було призначено, призначаються Президентом України за поданням Вищої ради правосуддя на посаду судді до суду, до якого вони були призначені (переведені) на день закінчення повноважень, крім</p>	<p>Не відповідає частині третій статті 127 Конституції України в частини можливості призначення на посаду судді громадянина України, який може бути або некомпетентним, або недоброчесним</p>	<p>Закон України «Про судоустрій і статус суддів» Розділ XII «Прикінцеві та перехідні положення» ...</p> <p>17. Повноваження суддів, призначених на посаду строком на п'ять років до набрання чинності цим Законом, припиняються із закінченням строку, на який їх було призначено.</p> <p>Судді, повноваження яких припинилися у зв'язку із закінченням такого строку, можуть бути призначені на посаду судді за результатами конкурсу, що проводиться в порядку, встановленому цим Законом.</p>	<p>Необхідність дотримання частини третьої статті 127 Конституції України, а також Рішення Конституційного Суду України № 2-р/2020 від 18.02.2020 р., яким положення пункту 17 розділу XII Прикінцевих і перехідних положень Закону України «Про судоустрій і статус суддів» визнано такими, що відпо-</p>	

	суддів, звільнених з посади або щодо яких Вищою радою правосуддя вже внесено подання Президенту України про призначення їх на посаду судді. Призначення на посаду судді не звільняє таких суддів від проходження кваліфікаційного оцінювання на відповідність займаній посаді у порядку та з наслідками, визначеними пунктом 20 цього розділу.			відають Конституції України (є конституційними)	
2.	<p>Закон України «Про Вищу раду правосуддя»</p> <p>Розділ III «Прикінцеві та перехідні положення»</p> <p>13. ...</p> <p>Судді, повноваження яких припинилися у зв'язку із закінченням строку, на який їх було призначено, призначаються Президентом України за поданням Вищої ради правосуддя на посаду судді до суду, до якого вони були призначені (переведені) на день закінчення повноважень, крім суддів, звільнених з посади або щодо яких Вищою радою правосуддя вже внесено подання Президенту України про призначення їх на посаду судді.</p>	Не відповідає частини третій статті 127 Конституції України в частини можливості призначення на посаду судді громадянина України, який може бути або некомпетентним, або недоброчесним	<p>Закон України «Про Вищу раду правосуддя»</p> <p>Розділ III «Прикінцеві та перехідні положення»</p> <p>13. ...</p> <p>За результатами кваліфікаційного оцінювання суддя, призначений на посаду строком на п'ять років до набрання чинності Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)», повноваження якого припинилися із закінченням строку, на який його було призначено, може бути призначений на посаду за поданням Вищої ради правосуддя за умови підтвердження відповідності цій посаді згідно з підпунктами 2 та 4 пункту 16-1 розділу XV «Перехідні положення» Конституції України</p>	Необхідність дотримання частини третьої статті 127 Конституції України, а також Рішення Конституційного Суду України № 2-р/2020 від 18.02.2020 р., яким положення пункту 17 розділу XII Прикінцевих і перехідних положень Закону України «Про судоустрій і статус суддів» визнано такими, що відповідають Конституції України (є конституційними)	